

Utlåtande 2004:17 RIV (Dnr 322-3102/2002)

Funktionshindrade elevers rätt till skolgång på lika villkor

Motion av Ann-Marie Strömberg (v) (2002:58)

Kommunstyrelsen föreslår kommunfullmäktige besluta följande
Motion 2002:58 av Ann-Marie Strömberg (v) anses besvarad med
vad som anförs i utlåtandet.

Föredragande borgarrådet Erik Nilsson anför följande.

Motionens innehåll

Ann-Marie Strömberg (v) har i motion 2002:58, *bilaga*, föreslagit att tillgängligheten i stadens skolor ska inventeras, att en läromedelsgaranti ska införas, att "handikappkunskap" ska ingå i stadens vidareutbildningar för lärare och skolpersonal, att staden ska verka för att lärarhögskolan undervisar i "handikappkunskap" samt att synskadade ska kunna ta del av anpassade hemsidor.

Remisser

Ärendet har remitterats till socialtjänstnämnden, utbildningsnämnden, Bromma stadsdelsnämnd, Enskede-Årsta stadsdelsnämnd och Vantörs stadsdelsnämnd.

Socialtjänstnämnden ställer sig bakom motionen i sin helhet.

Utbildningsnämnden delar i stort sett motionärens förslag, anser dock inte att den föreslagna läromedelsgarantin är nödvändig.

Bromma stadsdelsnämnd delar i stort sett motionärens förslag.
Enskede-Årsta stadsdelsnämnd stödjer motionärens förslag.
Vantörs stadsdelsnämnd stödjer i huvudsak motionärens förslag.

Mina synpunkter

Tillgängligheten i huvuddelen av stadens skolor inventerades av SISAB 1998, i syfte att säkerställa att stadens undervisningslokaler på sikt blir tillgängliga för alla. Arbetet resulterade i att anvisningar, som avser att göra skolorna tillgängliga och lämpliga såväl för elever som personal, anhöriga och besökare med olika funktionshinder, upprättades. Anvisningarna tillämpas när nya skolor byggs i SISAB:s regi. Härutöver tjänar de som vägledning, och tillämpas vid om- och tillbyggnader i såväl SISAB:s lokaler som i de skollokaler som förvaltningen hyr från andra värdar. Jag anser inte att en resurskrävande ny inventering bara fem år efter den gjorda inventeringen skulle ge så mycket nya kunskaper, eftersom det i huvudsak handlar om samma skolor som 1998. Däremot är det viktigt att anvisningarna i möjligaste mån följs vid all ny-, om- och tillbyggnad av skolorna.

Självklart skall alla elever, oavsett om de är i behov av särskilt anpassade läromedel eller ej, ha tillgång till dessa när de skall användas i undervisningen, oberoende av om detta är i början av eller under terminen. Skolorna måste vidta åtgärder så fort de känner till att behov av anpassade läromedel föreligger.

Jag anser att högskolan och andra utbildare ska beakta den kunskap som krävs för att skapa förståelse kring de särskilda behov som elever med olika funktionshinder har. Staden skall arbeta för att handikappade elevers olika behov belyses i lärarutbildningen och detta bör även finnas med som en del i stadens fortbildning av lärare. Flera av nämnderna anger också hur de redan idag arbetar med fortbildning inom handikappområdet.

Kommunfullmäktige har tidigare fattat beslut om att alla stadens hemsidor skall handikappanpassas för bland annat synskadade. Detta arbete pågår och alla stadsdelsnämnder och hälften av fackförvaltningarna har än så länge inkluderats. Arbetet pågår med att inkludera de övriga.

Borgarrådsberedningen tillstyrker föredragande borgarrådets förslag.

Särskilt uttalande gjordes av borgarråden *Kristina Axén Olin* och *Sten Nordin* (båda m) enligt följande.

Det är angeläget att tillgängligheten i stadens skolor ständigt inventeras och förbättras samt att adekvata läromedel tillhandahålls för att erbjuda de funktionshindrade en god utbildning. Man kan dock ställa sig frågande till om alla skolor ska vara anpassade till barn med olika funktionshindernedsättningar. En del funktionshinder kräver förutsättningar i den fysiska miljön som motsätter varandra varför avvägning ibland är nödvändiga. Det är i sammanhanget också centralt att uttala att specialskolor som Ekeskolan och Tomtebodaskolan fyller en omistlig funktion i utbildningen av funktionshindrade. Effekten av en nödvändig anpassning av de kommunala skolorna bör inte leda till att kommunen med hänvisning till de lokalt anpassade skolorna förnekar funktionshindrade med behov av specialundervisning möjligheten att gå i dessa skolor.

Särskilt uttalande gjordes av borgarrådet *Jan Björklund* (fp) enligt följande.

För funktionshindrade elevers skolgång fyller specialskolor som Ekeskolan och Tomtebodaskolan en mycket viktig funktion. Att stadens skolor görs tillgängliga för elever med funktionshinder får inte innebära att kommunen förnekar funktionshindrade med behov av specialundervisning möjligheten att gå i dessa skolor.

Kommunstyrelsen delar borgarrådsberedningens uppfattning och föreslår kommunfullmäktige besluta följande

Motion 2002:58 av Ann-Marie Strömberg (v) anses besvarad med vad som anförs i utlåtandet.

Stockholm den 14 januari 2004

På kommunstyrelsens vägnar:
ANNIKA BILLSTRÖM

Erik Nilsson

Anette Otteborn

Särskilt uttalande gjordes av *Kristina Axén Olin*, *Sten Nordin* och *Mikael Söderlund* (alla m) med hänvisning till det särskilda uttalandet av (m) i borgarrådsberedningen.

Särskilt uttalande gjordes av *Lotta Edholm* och *Ann-Katrin Åslund* (båda fp) med hänvisning till det särskilda uttalandet av (fp) i borgarrådsberedningen.

Särskilt uttalande gjordes av *Ewa Samuelsson* (kd) enligt följande.

Kristdemokraterna välkomnar en inventering av tillgängligheten för funktionshindrade elever i stadens skolor. Självklart ska elever med någon form av funktionshinder ha tillgängliga lokaler och tillgång till undervisningsmaterial som behövs för att klara utbildningen. Vi stödjer också tanken på att handikapputbildning ska ingå i vidareutbildningen för lärare och övrig skolpersonal. Specialskolor som Ekeskolan och Tomtebodaskolan fyller en mycket viktig funktion. Behovet av dessa kvarstår även om övriga skolor görs mer tillgängliga för funktionshindrade.

ÄRENDET

Ann-Marie Strömberg (v) har i motion 2002:58, bilaga, föreslagit att tillgängligheten i stadens skolor ska inventeras, att en läromedelsgaranti ska införas, att "handikappkunskap" ska ingå i stadens vidareutbildningar för lärare och skolpersonal, att staden ska verka för att lärarhögskolan undervisar i "handikappkunskap" samt att synskadade ska kunna ta del av anpassade hemsidor.

REMISSER

Ärendet har remitterats till socialtjänstnämnden, utbildningsnämnden, Bromma stadsdelsnämnd, Enskede-Årsta stadsdelsnämnd och Vantörs stadsdelsnämnd.

Socialtjänstnämnden beslöt den 3 mars 2003 att instämma med motionärens uppfattning och förslag och ställer sig bakom motionen i sin helhet.

Reservation anfördes av *Peter Lundén-Welden m.fl.* (m) enligt följande.

Socialtjänstnämnden föreslås besluta följande.

1. Socialtjänstnämnden beslutar i huvudsak överlämna socialtjänstförvaltningens tjänsteutlåtande som svar på motionsremissen.
2. Därutöver anføres.

Det är angeläget att tillgängligheten i stadens skolor ständigt inventeras och förbättras samt att adekvata läromedel tillhandahålls för att erbjuda de funktionshindrade en god utbildning. Man kan dock ställa sig frågande till om alla skolor ska vara anpassade till barn med olika funktionshindernedsättningar. En del funktionshinder kräver förutsättningar i den fysiska miljön som motsätter varandra varför avvägning ibland är nödvändiga. Det är i sammanhanget också centralt att uttala att specialskolor som Ekeskolan och Tomtebodaskolan fyller en omistlig funktion i utbildningen av funktionshindrade och effekten av en nödvändig anpassning av de kommunala skolorna bör inte leda till att kommunen med hänvisning till de lokalt anpassade skolorna förnekar funktionshindrade med behov av specialundervisning möjligheten att gå i dessa skolor.

Reservation anfördes av *Ann-Katrin Åslund m.fl.* (fp) och *Désirée Pethrus Engström* (kd) enligt följande.

Socialtjänstnämnden föreslås besluta följande.

1. Socialtjänstnämnden beslutar i huvudsak överlämna socialtjänstförvaltningens tjänsteutlåtande som svar på motionsremissen.
2. Därutöver anføres.

Vi instämmer i åsikten att det behövs en inventering av tillgängligheten för funktionshindrade elever i stadens skolor. Självklart ska även elever med någon form av funktionshinder ha fullt tillgänglig studielitteratur i skolan. Även lärarnas kunskaper kring funktionshindrade elevers förutsättningar i skolan är en tanke som vi ställer oss bakom.

Vi noterar dock att förvaltningsutlåtandet inte tar upp frågan om en finansiering av de åtgärder som föreslås i motionen. Att besluta om ökad tillgänglighet är en sak, att göra det möjligt att genomföra den en annan. Inför ärendets fortsatta beredning vill vi peka på behovet av att ekonomiska medel anslås de föreslagna åtgärderna, så att arbetet kan komma igång.

Socialtjänstförvaltningens tjänsteutlåtande daterat den 30 januari 2003 har i huvudsak följande lydelse.

Förvaltningen instämmer med motionärens uppfattningar och förslag och ställer sig bakom motionen i sin helhet.

Utbildningsnämnden beslöt den 27 februari 2003 att i stort sett dela motionärens synpunkter, men anser inte att den föreslagna läromedelsgarantin är nödvändig.

Utbildningsförvaltningens tjänsteutlåtande daterat den 3 februari 2003 har i huvudsak följande lydelse.

Förvaltningen delar motionärens uppfattning avseende funktionshindrade elevers rätt till skolgång på lika villkor. I syfte att säkerställa att stadens undervisningslokaler på sikt blir tillgängliga för alla inventerades tillgängligheten till huvuddelen av stadens skolor av stadens skolfastighetsbolag (SISAB) 1998. Arbetet resulterade i att anvisningar, som avser att göra skolorna tillgängliga och lämpliga såväl för elever som personal, anhöriga och besökare med olika funktionshinder, upprättades. Anvisningarna tillämpas när nya skolor byggs i SISAB:s regi. Härutöver tjänar de som vägledning, och tillämpas i, ur ekonomisk synpunkt rimlig omfattning, vid om och tillbyggnader i såväl SISAB:s lokaler som i de skollokaler som förvaltningen hyr från andra värdar.

Förvaltningen har de senaste åren erbjudit och genomfört kompetensutveckling inom en mängd handikappområden för stadens skolpersonal. Detta arbete fortsätter och förvaltningens utbud av dylik utbildning finns bl.a. att tillgå på förvaltningens hemsida. I mindre omfattning ingår information om funktionshindrade elever i lärarutbildningen. Enligt förvaltningens mening bör dock denna utökas avsevärt. I lärarhögskolans i Stockholm fortbildningsutbud återfinns däremot åtskilliga kurser inom en mängd funktionshinderområden.

Behovet av en läromedelsgaranti, som skulle innebära att de elever som behöver anpassad studielitteratur garanteras denna vid terminsstarten, ställer sig förvaltningen tveksam till, då detta mer är en planeringsfråga än en garantifråga. Självklart skall alla elever, oavsett om de är i behov av särskilt anpassad litteratur eller ej, ha tillgång till litteraturen när den skall användas i undervisningen, oberoende av om detta är i början av eller under terminen.

Förvaltningen delar uppfattningen om att informationen på stadens hemsidor bättre anpassas för synskadade personer.

Bromma stadsdelsnämnd beslöt den 27 mars 2003 att i stort dela Ann-Marie Strömbergs förslag.

Bromma stadsdelsförvaltnings tjänsteutlåtande daterat den 11 mars 2003 har i huvudsak följande lydelse.

Stockholms skolor är i stor utsträckning byggda i en tid då mycket ringa om ens någon hänsyn togs till krav på tillgänglighet för funktionshindrade elever. I takt med att Stockholms skolor har byggts om och verksamhetsanpassats till dagens krav har tillgängligheten kunnat tillgodoses fullt ut.

Vi tycker i likhet med Anne-Mari Strömberg att alla skolor borde vara tillgängliga för elever med olika sorters funktionshinder. Även om mycket har gjorts under senare år i samband med större skolombyggnader finns det dock ännu brister i våra äldre skolhus. Där krävs det relativt omfattande åtgärder och investeringar för att tillgodose tillgängligheten.

SISAB gjorde 1999 en tillgänglighetsinventering i bl. a. Brommaskolorna med förslag till åtgärder på kort och lång sikt. Vi föreslår att SISAB uppdaterar tidigare genomförda inventeringar och gör en ny inventering i samråd med stadsdelsförvaltningar och utbildningsförvaltningen. Därefter kan en redovisning och sammanställning göras av behov och åtgärder per stadsdelsnämnd och för utbildningsområdet så att kommunfullmäktige i budgeten för kommande år beslutar om att upprätta en åtgärdsplan och avsätter investeringsmedel. Detta så att tillgänglighetskraven på sikt blir tillgodosedda i stadens alla skolor oavsett nämndernas olika ekonomiska förutsättningar.

Vi tycker det är en självklarhet att alla elever har tillgång till studielitteratur och övrigt studiematerial från det att utbildningen börjar. Oavsett vilken utbildning det

handlar om sker det dock leverans- förseningar som inte den enskilda skolan kan lastas för. En läromedelsgaranti skulle därmed inte nå sitt syfte.

Handikappkunskap är ett mångtydigt begrepp. I lärarutbildningar och vidareutbildningar anser vi att högskolan och andra utbildare ska beakta den kunskap som krävs för att skapa förståelse kring de särskilda behov som elever med olika funktionshinder har. Samtidigt finns redan en stor kunskap hos personalen i skolornas elevvårdsteam och bland speciallärare/pedagoger.

Enskede-Årsta stadsdelsnämnd beslöt den 20 februari 2003 att instämma med motionärens förslag.

Enskede-Årsta stadsdelsförvaltnings tjänsteutlåtande daterat den 6 februari 2003 har i huvudsak följande lydelse.

Förvaltningen instämmer i motionens förslag om att tillgängligheten i stadens skolor ska inventeras. Tillgängligheten i stadsdelsområdets skolor för elever med fysiska funktionshinder varierar. Tre skolor är särskilt anpassade för funktionshindrade elever. Vid ombyggnader av stadsdelsområdets skolor handikappanpassas de enligt gällande krav.

Förvaltningens erfarenhet är att elever, där kunskap om funktionshindret finns redan vid terminsstarten, som behöver anpassad studielitteratur får sådan vid terminsstarten. När en elevs funktionshinder ej är färdigutrett vid terminsstarten kan väntetiden på anpassade läromedel vara lång. Väntetiden på mekaniska hjälpmedel, exempelvis handikappanpassade tangentbord och musar till datorer, från hjälpmedelscentralerna är ofta lång. Förvaltningen instämmer i motionens förslag om att det bör införas en läromedelsgaranti.

Skolorna i Enskede – Årsta stadsdelsområde erbjuder vid behov sina lärare extern vidareutbildning i specifika handikapp utifrån enskilda elevers funktionshinder. Förvaltningen anser det angeläget att alla personalkategorier i skolorna ges vidareutbildning i handikappkunskap. Dessa utbildningar bör samordnas gemensamt av skolorna. Förvaltningen anser, i likhet med motionen, att ämnet handikappkunskap ska ingå i basblocket på lärarhögskolan.

Förvaltningen instämmer i motionens intentioner om att information ska tillgängliggöras för synskadade genom anpassade hemsidor. Från hösten 2003 kommer förvaltningens hemsida att anslutas till Stockholms stads webb-portal. Till denna kommer en särskild anpassning, Stockholms stads standard, att finnas som gör hemsidan tillgänglig för personer med funktionshinder.

Sammanfattningsvis instämmer förvaltningen i motionens förslag.

Vantörs stadsdelsnämnd beslöt den 21 februari 2003 att i huvudsak stödja motionärens förslag.

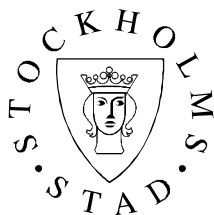
Vantörs stadsdelsförvaltnings tjänsteutlåtande daterat den 14 januari 2003 har i huvudsak följande lydelse.

Förvaltningen anser att det är minst lika viktigt med den inre miljön som med den yttre och att det är angeläget att tillgängligheten för funktionshindrade elever i stadens skolor inventeras. Fullmäktige har i stadens handikapplan beslutat att de brister som finns i befintliga inre och yttre miljöer successivt skall åtgärdas. I stadsdelsnämndens handikapplan för 2003 anges att SISAB som ansvarar för stadens skolfastigheter fortlöpande inventerar skollokalernas tillgänglighet.

I Vantör pågår ett arbete med att utforma en tillgänglighetsplan. I arbetet ingår att göra en inventering av viktiga platser i stadsdelen och bedöma vilka åtgärder som bör vidtas för att göra dessa tillgängliga för alla. Tillgänglighetsplanen gäller den yttre miljön och gatu- och fastighetsnämnden ansvarar för framtagandet av planen i samarbete med Vantörs stadsdelsförvaltning och de lokala handikappföreningarna.

Förvaltningen har inte kännedom om orsakerna till att det anpassade studiematerialet skulle ha blivit försenat på det sätt som anges i motionen. Det framgår exempelvis inte om det har berott på att den enskilda skolan inte varit tillräckligt förutseende i sin planering eller att den aktuella leverantören inte kunnat leverera studiematerialet i tid. Det är därför svårt för förvaltningen att ha någon klar uppfattning om hur problemet ska åtgärdas. Behov av särskilt pedagogiskt material ska lösas på varje skola i samarbete med elever och föräldrar. Förvaltningen anser att det bör ingå i alla skolors åtaganden att se till att alla elever med behov av anpassat studiematerial har tillgång till detta på samma villkor som övriga elever.

Förvaltningen ställer sig positiv till att kommunfullmäktige verkar för att handikappkunskap ska ingå i basutbildningen och i vidareutbildningen för lärare och övrig skolpersonal. Vidare ställer sig förvaltningen positiv till förslaget att tillgängligheten till information på stadens hemsidor förbättras.

KOMMUNFULLMÄKTIGE

Motioner

2002:58

2002:58

Motion av Ann-Marie Strömberg (v) om funktionshindrade elevers rätt till skolgång på lika villkor

FN:s standardregler för funktionshindrade skall vara vägledande för staden, därom råder en bred enighet i staden.

I enlighet därmed bör alla skolor vara anpassade för barn med olika funktionsnedsättningar. Tillgängligheten rymmer flera dimensioner, alltifrån den fysiska tillgängligheten till att funktionshindrade barn och ungdomar skall få de läromedel och det stöd som de behöver för att kunna följa undervisningen på samma villkor som sina kamrater.

Enligt uppgift från Riksorganisationen Unga Synskadade är den anpassade studielitteraturen ofta försenad och det lär förekomma att de anpassade böckerna anländer först när halva läsåret har gått.

En förutsättning för en tillgänglig skola är också att lärarkåren har en utbildning som gör att de ser och förstår de synskadade elevernas behov. Handikappkunskap bör därför ingå i både basutbildning och vidareutbildning för lärare.

Jag föreslår kommunfullmäktige besluta att

1. inventera tillgängligheten för funktionshindrade elever i stadens skolor
2. införa läromedelsgaranti i staden innebärande att de elever som behöver anpassad studielitteratur har denna redan vid terminsstarten
3. handikappkunskap skall ingå i vidareutbildning för lärare och övrig skolpersonal

4. verka för att handikappkunskap skall ingå i basblocket på lärarutbildningen
5. information tillgängliggörs för synskadade genom anpassade hemsidor.

Stockholm den 21 oktober 2002

Ann-Marie Strömberg